

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014

Buuren, J. van

Citation

Buuren, J. van. (2016, November 2). *Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/43818>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/43818>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/43818> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Buuren, Jelle van

Title: Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014

Issue Date: 2016-11-02

Doelwit Den Haag?

**Complotconstructies en systeemhaat
in Nederland 2000-2014**

Jelle van Buuren

Doelwit Den Haag?

Complotconstructies en systeemhaat

in Nederland 2000-2014

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van

de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,

op gezag van Rector Magnificus prof. Mr. C.J.J.M Stolker,

volgens het besluit van het College voor Promoties

ter verdediging op woensdag 2 november 2016

klokke 15:00 uur

door

Gabriël Maria van Buuren

Geboren te Noordwijk

in 1963

Promotores:

Prof. dr. E. Bakker

Prof. dr. B.A. de Graaf (Universiteit Utrecht)

Copromoteres:

Prof. dr. P. Nieuwenburg

Dr. P. Abels (NCTV)

Promotiecommissie:

Prof. dr. A.K. Yesilkagit

Prof. dr. A. Timmermans

Prof. dr. J. de Vries (Rijksuniversiteit Groningen)

Prof. dr. M.G.W. den Boer (Vrije Universiteit)

Dr. R.S. Prins

Vormgeving en opmaak: Jacqueline Siebelhoff

Print: Jubels B.V.

Copyright: G.M. van Buuren/Universiteit Leiden 2016

Dit proefschrift is mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van het profileringsgebied Politieke Legitimiteit van de Universiteit Leiden en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding	10
1.1 Systeemhaat	15
1.2 Onderzoeksvraag	18
1.3 Afbakening van het onderzoeksveld	21
1.4 Exploratief onderzoek	25
1.5 Case selectie	28
1.6 Dataverzameling	31
1.7 Wetenschappelijke meerwaarde van het onderzoek	34
1.8 Maatschappelijk belang van het onderzoek	35
1.9 Leeswijzer	36
 2. Complotconstructies	 38
2.1 Gecodeerde sociale kritieken	40
2.2 Politiek-sociale functies van complotconstructies	41
2.3 Post-politieke constellaties	44
2.4 De (on)zichtbare vijand	47
2.5 Eclectisch gedachtegoed	48
2.6 Invloed van communicatietechnologieën	50
2.7 Politieke effecten van complotconstructies: systeemhaat in woord	52
2.8 Politieke effecten van complotconstructies: systeemhaat in daad	54
2.9 Analytisch model	56

3. De moord op Pim Fortuyn	64
3.1 De opkomst van Fortuyn	65
3.1.1 Harde verkiezingsstrijd	66
3.2 De complotconstructies	69
3.2.1 Eerste variant van de complotconstructie: het linkse politieke establishment	71
3.2.2 Complotentrepreneurs en certificerende actoren	78
3.2.3 De tweede variant van de complotconstructie: de Joint Strike Fighter	79
3.2.4 Complotentrepreneurs en certificerende actoren	83
3.3 De discursieve arena van de digitale complotgemeenschappen	85
3.3.1 Internet als rizoom	87
3.3.2 Complotconstructies als eclectisch discours	90
3.4 Injustice frames	92
3.4.1 Delegitimering van de politieke orde	93
3.4.2 Bedreigde waarden	96
3.4.3 Gepercipieerde dreiging	99
3.4.4 Constructie van 'zij'	100
3.4.5 Constructie van 'wij'	102
3.5 Actiediscours	104
3.5.1 Bewustmaking	104
3.5.2 Opstand en revolutie	107
3.6 Actieve systeemhaat in daad	108
3.6.1 Bedreigingen	109
3.6.2 Passieve systeemhaat	115
3.7 Tussenconclusie	116

4. Eurabia of de bewuste islamisering van Nederland	119
4.1 De oorsprong van de Eurabia complotconstructie	121
4.2 De introductie van de Eurabia-complotconstructie in Nederland	123
4.2.1 Complotentrepreneurs en certificerende actoren	127
4.3 De discursieve arena van de digitale complotgemeenschappen	131
4.3.1 Internet als rizoom	134
4.3.2 Complotconstructies als eclectisch discours	138
4.4 Injustice Frames	139
4.4.1 Delegitimering van de politieke orde	140
4.4.2. De Europese Unie: het Vierde Rijk	146
4.4.3 Bedreigde waarden	148
4.4.4 Gepercipieerde dreiging	150
4.4.5 Constructie van ‘zij’	151
4.4.6 Constructie van ‘wij’	152
4.5 Actiediscours	154
4.5.1 Bewustmaking	155
4.5.2 Opstand en revolutie	157
4.5.3 De aanslagen van Anders Behring Breivik	159
4.5.4 Spirituele hulp	163
4.6 Actieve systeemhaat in daad	164
4.6.1 Bedreigingen	167
4.6.2 Passieve systeemhaat in daad	174
4.7 Tussenconclusie	175

5. 'Pedocratie Nederland' - De zaak Joris Demmink	178
5.1 De oorsprong van de Demmink-complotconstructie	180
5.1.1 Uitbreiding van de complotconstructie	184
5.2 Complotentrepreneurs en certificerende actoren	190
5.3 De discursieve arena van de digitale complotgemeenschappen	192
5.3.1 Internet als rizoom	194
5.3.2 Complotconstructies als eclectisch discours	197
5.4 Injustice frames	199
5.4.1 Delegitimering van de politieke orde	200
5.4.2 Bedreigde waarden	203
5.4.3 Gepercipieerde dreiging	205
5.4.4 Constructie van 'zij'	208
5.4.5 Constructie van 'wij'	210
5.5 Actiediscours	214
5.5.1 Bewustmaking	214
5.5.2 Opstand en revolutie	216
5.5.3 Spirituele hulp	217
5.6 Actieve systeemhaat in daad	218
5.6.1 Gewelddadige acties	223
5.6.2 Bedreigingen	225
5.6.3 Passieve systeemhaat in daad	229
5.7 Tussenconclusie	232
6. Conclusie	235
6.1 In hoeverre bevorderen complotconstructies systeemhaat?	235

6.2	Risico's voor de nationale veiligheid	240
6.2.1	Maatschappelijke onlusten	241
6.2.2	Bedreigingen	243
6.2.3	Passieve systeemhaat	244
6.2.4	Gewelddadige acties van eenlingen	245
6.3	Verklaringen voor het geringe risico voor de nationale veiligheid	247
6.3.1	Eclectisch karakter van systeemhaat	247
6.3.2	Digitale complotgemeenschappen als veilige thuishaven	248
6.3.3	Digitale gemeenschappen als podium voor virtuele heldhaftigheid	248
6.3.4	Het vluchtige en vrijblijvende karakter van sociale media	250
6.4	Reflectie: systeemhaat opnieuw bezien	251
6.5	Reflectie: discursieve delegitimering	255
6.5.1	Lange termijn consequenties van discursieve delegitimering	256
6.5.2	Dynamiek tussen sociale media en het establishment	257
6.6	Beleidsconsequenties	260
6.7	Wetenschappelijke onderzoeksagenda	264
6.7.1	Complotconstructies als gecodeerde sociale kritieken	264
6.7.2	Eclectisch en post-politiek karakter van systeemkritische posities	265
6.7.3	Rol van sociale media	266
6.7.4	Systeemdesertie als post-politieke verzetsnotie	267
Annex I - Overzicht van gebruikte digitale bronnen		270
Literatuur		278
Dankwoord		300
CURRICULUM VITAE		301
Summary		302